

CERTIFIERING AV PARK OCH UTEMILJÖARBETARE

SFU

KRAVSPECIFIKATION FÖR GRUNDCERTIFIKAT

Innehåll

- 1 Inledning
- 2 Definitioner och referenser
- 3 Allmänna bestämmelser för personcertifiering
- 4 Kunskapsprov
- 5 Certifikatets giltighet
- 6 Ämnesvisa kunskapskrav

SFU – Skötsel och förvaltning av utemiljö
Kravspecifikation för grundcertifikat. Oktober 2002.
Redaktör: Lisbeth Broman

Svenska Special Certifieringar AB, Box 1148, 581 11 Linköping
Tel. 013-12 79 50, Fax 013-12 70 80, Hemsida www.sscab.com

1 Inledning

Bakgrund

Arbete med utemiljö är ett mångskiftande verksamhetsfält, från parker och rekreationsområden till begravningsplatser, från bostadsgårdar till sofistikerade golfbanor.

Variationerna mellan dessa verksamhetsfält varierar när det gäller funktion och skötsel av utemiljöns olika beståndsdelar; vegetationsytor, markbeläggningar och fast utrustning.

Vid skötsel och underhåll av utemiljö finns många yrkesverksamma utan formell högre utbildning. Kompetensen finns oftast genom lång och praktisk erfarenhet, eller grundläggande utbildning på gymnasienivå.

Många fastighetsskötare sköter utemiljön som en del av sina arbetsuppgifter.

Inom TCYK (Trädgårdsanläggarnas Centrala Yrkeskommitté) har man sedan några år arbetat fram ett system med 10 olika yrkesbevis för personer som arbetar inom trädgård, park och landskap.

I Göteborg har det tagits fram en utbildning för Fastighetsskötare, där "Skötsel och förvaltning av utemiljö" ingår som en del. Denna utbildning startade 2001.

Därutöver bedriver olika utbildningsanordnare enstaka kurser i utemiljö.

Företrädare inom branschen ser det angeläget att erbjuda alla yrkesverksamma inom utemiljöarbete en verifierad grundkompetens som kan leda till ökad kompetens och skapa karriärvägar, stimulans, stolthet och status.

En arbetsgrupp, "Nätverk SFU", med företrädare verksamma i organisationer och företag från Trädgårdsnäringen och Fastighetsnäringen, har utarbetat ett förslag till Kravspecifikation för grundcertifikat.

Förslaget har gått på remiss till :

Personer med yrkeskunskap inom kyrka park fastighet golf och trädgård

Personer med befattningar som beställare eller utförare av SFU tjänster

Personer med positioner i viktiga intresseorganisationer inom park-, kyrko-, golf-, trädgårds- och fastighetsnäringen.

Syfte

Syftet med Nätverk SFU:s arbete är att upprätta grundläggande kunskapskrav för personer som yrkesmässigt arbetar med skötsel och underhåll av utemiljö.

Dessa grundläggande kunskapskrav kan också ses som grundläggande kunskapskrav för de som arbetar yrkesmässigt med anläggning av olika utemiljöer.

Med gemensamma grundläggande kunskapskrav som mall blir det:

- enklare att skapa ny och validera tidigare utbildning inom utemiljö
- enklare att skapa utbildningsplaner för befintlig personal i utemiljöverksamheter.
- möjlighet att utfärda personcertifikat.
- kompetensutveckling och kvalitetshöjning för utemiljöarbetare
- enklare och rättvisare lönesättning i förhållande till kompetens

Målet är att dessa grundläggande kunskapskrav skall accepteras av näringarna som en rikslikare och en mall att utgå från då man beskriver kunskapskrav för olika befattningar, vid upphandling av tjänster mm.

2 Definitioner och referenser

Definitioner

Certifiering	Prov och godkännande av kunskapsnivå genomfört av ett av SWEDAC ackrediterat certifieringsföretag. Visar att park- och utemiljöarbetare har kunskap och kompetens i överensstämmelse med SFU:s kravspecifikation.
Certifieringsorgan	Ett av SWEDAC ackrediterat företag som utför certifieringar
Kunskapsprov	Prov avsett att kontrollera kunskaper och kompetens enligt SFU:s kravspecifikation
Grundcertifikat	Certifikat som måste erhållas innan någon form av annat certifikat kan erhållas inom SFU området
Grundkunskap	Den kunskapsnivå som motsvarar kraven för att erhålla grundcertifikat
Grundkompetens	Grundkunskap + praktikkrav i enlighet med SFU:s kravspecifikation.
Hjälpmedel	Avser valfria skriftliga handlingar vid teoretiska prov eller ritningsunderlag verktyg och utrustning vid praktiska prov.
Förstå	Innebär att person skall ha kunskap om och kunna redogöra för uppgift eller företeelse.
Kunskap om	Innebär att person skall ha kunskap om uppgift eller företeelse. Personen kan utföra uppgiften självständigt
Kännedom om	Innebär att person skall ha kännedom om uppgift eller företeelse. Personen kan utföra uppgiften under handledning

Referenser

SS EN – 45013	Certifieringsorgan – Allmänna krav vid certifiering av personal
Utemiljö 99	Avtal för fastighetsförvaltning - AFF systemet Manual för beskrivning av utemiljö.
Skötselmanual 98	Begreppsnyckel framtagen av Movium inom Sveriges lantbruksuniversitet SLU
Samhällskrav	Samhällets krav på : En hållbar samhällsutveckling Trygghet och säkerhet i offentliga miljöer Platser för social integration Ökad biologisk mångfald. Kunskap om kretsloppssystem Kvalitets och miljöledning Arbetsmiljöfrågor Ekonomiskt helhetsansvar

3 Allmänna bestämmelser för personcertifiering

Typ	Grundcertifikat för park och utemiljöarbetare
Giltighetstid	5 år grundcertifikat
Språk	Svenska
3.1 Teoretisk grundutbildning	Grundutbildning inom SFU från 3-årigt Naturbruksgymnasium eller likvärdig utbildning. Utbildningen skall i omfattning enligt ämnesvisa kunskapskrav innehålla: 1. Produktionsstyrning och affärsmannaskap2. Arbetsmiljö och säkerhet3. Grundläggande naturkunskap4. Vegetationsytor5. Markbeläggningar6. Fast utrustning7. Maskiner
3.2 Praktisk yrkeserfarenhet	Erfarenhet av praktiskt arbete inom något av områdena - Vegetationsytor- Markbeläggningar- Fast utrustning- Maskiner Yrkesverksamheten skall ha en längd av minst 1500 tim om grundutbildningen motsvarar 3-årigt Naturbruksgymnasium eller likvärdig utbildning Om teoretisk grundutbildning saknas finns ändå möjlighet att göra certifieringsprov enligt SFU. Då skall yrkesverksamheten vara minst 3500 tim med varierad praktik inom hela SFU området.
3.3 Allmän lämplighet	Den sökandes lämplighet för uppgiften skall styrkas med aktuella tjänstgöringsintyg, eller genom intyg av motsvarande slag.

4 Kunskapsprov

4.1 Kunskapskrav

Den sökandes kunskaper prövas i sex praktiska delprov och ett skriftligt prov.

De praktiska delproven kan genomföras i samband med utbildning och vid lämplig årstid.

De kunskapskrav som testas är de ämnesvisa kunskapskraven. Se pkt 6.

4.1.1 Godkännande

För godkännande och erhållande av certifikat skall provdeltagare

- uppvisa intyg på att han/hon har klarat de praktiska delproven med minst 70% rätt
- uppvisa intyg på genomgången grundutbildning och minst 1500 timmars arbetslivserfarenhet inom SFU området
Alternativt uppvisa intyg på minst 3500 timmars arbetslivserfarenhet inom hela SFU området
- klara det skriftliga provet med minst 70% rätt.

4.2 Teoretiskt prov

Produktionsstyrning och Affärsmannaskap

Kvalitets och miljöstyrning

Skötselplaner

Kundvård och servicetänkande

Ekonomi

Arbetsmiljö och säkerhet

Internkontroll av arbetsmiljö

Ergonomi

Säkerhetskrav

Grundläggande Naturkunskap

Marklära

Växtnäringslära

Botanik

Vegetationsytor

Träd, buskar, häckar och rabatter

Gräsytor

Naturmark

Markbeläggningar

Asfalt, marksten, plattor, natursten, tegel och grus

Trappor murar och kantsten

Fast utrustning

Lek och idrottsutrustning

Inhägnader och inpasseringsanordningar

Maskiner

Åkbara maskiner

Handhållna maskiner

4.3 Praktiskt delprov 1 Växtkännedom	Kunna identifiera vedartade växter på bar kvist som hel individ med svenskt namn Kunna identifiera vedartade växter med löv och blommor som hel individ med svenskt namn Kunna identifiera perenner och utplanteringsväxter med svenskt namn
4.4 Praktiskt delprov 2 Beskrivning av buskar	Kunna och förstå val av åtgärd Ta fram växtens naturliga växtsätt Teknik – lägga snitten rätt Verktygsval Arbetsplanering
4.5 Praktiskt delprov 3 Fast utrustning Lekredskap	Kunna och hitta uppgifter i säkerhetsstandarden SS EN 1176 –77 Kunna genomföra en säkerhetskontroll på en lekplats Kunna läsa ett besiktningssprotokoll
4.6 Praktiskt delprov 4 Skötselplan	Kunna lösa uppgifter över det aktuella området med en skötselplan som underlag Kunna hitta det aktuella området på en ritning Kunna skilja på skötsel och underhållsarbete Kunna skilja på uppgifter som ingår respektive inte ingår i ett skötselkontrakt Kunna markera ut när vissa arbetsuppgifter skall utföras avseende årstid och personaltillgång Kunna göra rätt verktygs- och maskinval till olika arbetsuppgifter
4.7 Praktiskt delprov 5 Maskiner och skyddsföreskrifter	Kunna redogöra för <u>säkerhetskrav</u> avseende: - Åkbara gräsklippare - Redskapsbärare med snöplog och flisspridare - Grästrimmer - Handhållen gräsklippare - Häcksax - Lövblås - Röjsåg - Motorsåg Kunna genomföra <u>daglig service</u> samt val av drivmedel på: - Åkbara gräsklippare - Redskapsbärare med snöplog och flisspridare - Grästrimmer - Handhållen gräsklippare - Häcksax - Lövblås - Röjsåg - Motorsåg Kunna och genomföra <u>Körprov</u> med: - Åkbara gräsklippare - Redskapsbärare med snöplog och flisspridare - Grästrimmer - Handhållen gräsklippare - Häcksax - Lövblås

4.8 Praktiskt delprov 6 Gräsytor och markbeläggningar

Kunna redogöra för / utföra:
Reparation av sliten gräsyta och redogöra för luftning, dressning och gödsling av gräsyta
Sådd och torvning av gräsyta
Klippning och trimning av gräsyta
Justering av dagvattenbrunn i en beläggning
Omläggning / justering av marksten i en befintlig markbeläggning
Snö och halkbekämpning på markbeläggningar och i trappor

5 Certifikatets giltighet

5.1 Övervakning

Övervakning sker för att säkerställa att den certifierade utemiljöarbetaren kontinuerligt uppfyller de krav som certifikatet ställer.

Certifieringsorganet ansvarar för denna övervakning.

Det skall ske efter 20 respektive 40 månader av certifikatets giltighetstid.

Övervakning skall ske genom en kombination av information och frågor. Certifikatsinnehavare skall försäkra att de tagit del av utsänd information och besvara kunskapsfrågor.

Dessutom skall certifikatsinnehavare intyga vilka arbetsuppgifter de haft, ange arbetad tid och arbetsuppgifter. Dessa uppgifter verifieras av arbetsgivare genom signatur.

Denna dokumentation skickas in till certifieringsorganet för bedömning och godkännande av att kunskapsnivån upprätthålls.

5.1.1 Särskilda krav på certifikatsinnehavare under certifikatets giltighet

Det åligger certifieringsorganet att informera certifikatsinnehavare om dennes skyldigheter under certifikatets giltighetstid att :

- arbeta minst 2 år av 5
- alltid ange adressändring och byte av arbetsgivare till certifieringsorganet
- vid byte av arbetsgivare se till att ha arbetsgivareintyg
- svara på de frågor som certifieringsorganet ställer
- ta del av information från certifieringsorganet
- vara medveten om att bristande kompetens och missbruk kan leda till indragning.

5.2 Indragning av certifikat

Indragning av certifikat kan bli aktuellt då certifieringsorganet finner att certifikatinnehavaren inte längre uppfyller kraven för certifiering och ej heller inom påtalad tid vidtar de åtgärder som krävs för upprätthållande av kompetens.

Dessutom kan certifikat dras in på grund av missbruk. Missbruk kan vara felaktigt angivande av certifierings omfattning, vilseledande marknadsföring, osant åberopande av certifieringen.

Indragning kan även ske vid olämplighet i yrkesutövningen.

Allvarligt missbruk kan leda till rättsliga åtgärder.

5.3 Särskilda villkor vid förnyelse

Ett certifikat är giltigt i fem år. Efter fem år kan certifikatsinnehavaren ansöka om förlängning av certifikat i ytterligare fem år.

För att få förlängning krävs att innehavaren genomgår provning som visar att denne inhämtat de nya kunskaper som krävs samt upprätthåller de gamla.

Certifikatsinnehavare skall ha tjänstgjort inom SFU området under minst 2 år av certifikatets giltighetstid.

Om avbrott varat mer än 3 år erläggs nytt certifieringsprov.

6 Ämnesvisa kunskapskrav

6.1 Produktionsstyrning och affärsmannaskap

6.1.1 Skötselplaner

Kunna sköta utemiljöns beståndsdelar utifrån deras funktion.
Kunna redogöra för val av skötselmetod i förhållande till önskad kvalitet på skötselprodukten.
Kunna tolka en skötselplan, en arbetsritning och en arbetsbeskrivning
Kunna bedöma vem som är kunden och ringa in kundens elementära behov.
Känna till hur man upprättar en skötselplan med en arbetsbeskrivning och produktionskalkyl.
Känna till olika sätt att formulera skötseluppdrag enligt funktions- och/eller frekvensstyrd plan.
Känna till hur ekonomin bakom skötselkostnaderna med tonvikt på arbetskostnaden

6.1.2 Kvalitets och miljöstyrning

Kunna redovisa utförda arbetsuppgifter på en arbetsrapport eller i en skötseldagbok.
Känna till hur man hanterar arbetsuppgifter som är kontraktsbundna och extra beställningar utöver kontraktet.
Känna till bakgrunden till kvalitets- och miljöstyrningssystem och betydelsen av egenkontroll inom dessa system.

6.2 Arbetsmiljö och säkerhet

6.2.1 Arbetsmiljö

Förstå behovet av systematiskt arbetsmiljöarbete, samt känna till vem som ansvarar för att detta efterlevs.
Förstå betydelsen av att använda rätt skyddsutrustning till olika arbetsuppgifter och inse allas ansvar för att minska olyckor på arbetskraften och allmänheten
Förstå betydelsen av att arbetet utförs ergonomiskt korrekt.
Förstå betydelsen av en god psykosocial arbetsmiljö
Känna till kostens och motionens betydelse för välbefinnandet.

6.2.2 Säkerhetskrav

Känna till var man får information om lagstadgade säkerhetskrav avseende park och utemiljöarbetaren.
Känna till var man får information om lagstadgade krav avseende säkerhet för allmänheten
Kunna tillämpa de säkerhetsföreskrifter som finns inom det aktuella arbetsmomentet samt dess verktyg, maskiner och utrustning.

6.3 Grundläggande naturkunskap

6.3.1 Marklära

Förstå jordmånsmbegreppet och förhållandet mineraljord och humus i en växtjord.

Förstå jordmånens betydelse för uppkomsten av olika biotoper

Förstå jordpackningens effekter på växterna och vikten av porer i växtjorden.

Förstå uppkomsten av jordpackning, samt förstå hur man undviker jordpackning och vilka åtgärder man genomför i packad mark

Känna till bearbetningsteknikens och bearbetningstidpunktens inverkan på olika jordars egenskaper.

Känna till jordartsbegreppet, samt jordarternas egenskaper.

Känna till i olika jordars förmåga att binda och leverera växtnäring

Känna till jordarnas vattenbindande förmåga.

6.3.2 Växtnäringslära

Förstå de faktorer som påverkar komposteringsprocessen.

Förstå pH-värdets betydelse för växtnäringsens tillgänglighet, samt kunna redogöra för kalkning och dess effekter.

Förstå makronäringsämnenas funktion i växten.

Förstå olika gödselmedels effekter på miljön

Förstå funktionen hos organiska, respektive oorganiska gödselmedel och kunna tillämpa denna kunskap vid val av gödselmedel.

Känna till i växtnäringsämnenas kretslopp och de viktigaste faktorerna som påverkar detta kretslopp.

Känna till de negativa miljöeffekter som en ej korrekt utförd kompostering medför

6.3.3 Botanik

Förstå fotosyntesen och cellandningen, samt de faktorer som påverkar dessa processer.

Känna till systematik och morfologi.

Känna till de faktorer som styr vattenbalansen och växtnäringsupptagningen i plantan.

6.4 Vegetationsytor

6.4.1 Gräsytor

Förstå olika gräsklipparkonstruktioners lämplighet till olika gräsytor.

Kunna redogöra för och utföra klippning av gräsytor med åkklippare putsklippare och trimmer.

Kunna utföra reparation, luftning, dressning och gödsling av gräsytor

Känna till olika gräsarters lämplighet beroende på gräsytorans användningsområde.

Känna till olika sjukdomar och skadedjur på gräs.

Känna till markkronäringsämnenas inverkan på gräsets tillväxt och avmognad, samt förstå hur man praktiskt kan tillämpa denna kunskap.

Känna till olika gräsytoras uppbyggnad.

Känna till luftens och vattnets betydelse för gräsets tillväxt, slitstyrka och avmognad.

6.4.2 Träd, buskar, och rabatter

Kunna identifiera 60 växter med svenskt namn ur ett bassortiment häckar som är aktuellt för ortens utplanteringsväxter (5 st), perenner (10 st), buskar (20 lövfällande och 10 barrväxter/städsegröna) och träd (15 st).
Ha kunskap om bassortimentets grundläggande krav på växtplatsen, samt dess lämplighet i olika planteringsytor.
Kunna behandla växtmaterialet på ett korrekt sätt vid leverans, mottagning och plantering. så att det ger optimala betingelser för etablering.
Förstå de fysiologiska processerna påverkas vid beskärning.
Förstå smittspridningsrisker i samband med beskärning.
Förstå vilka effekterna blir vid hård beskärning av växter.
Förstå val av åtgärd samt när och hur beskärning lämpligast utförs.
Kunna ange rätt beskärningstidpunkt beroende på åtgärdens syfte och omfattning, samt växtmaterialets lämplighet.
Kunna utföra etablerings-, uppbyggnads, underhålls och förnyingsbeskärning av buskar.
Förstå val av åtgärd samt teknik vid beskärning av träd
Kunna välja rätt teknik och redskap samt redogöra för olika bekämpningsmetoder beroende av om det är frö- / rotogräs
Kunna utföra ogräsbekämpning praktiskt.
Förstå olika metoder för att marktäckta planteringsytor med syfte att få minimal ogrästtillväxt.
Känna till markkronäringsämnenas inverkan på tillväxten, samt hur man praktiskt kan tillämpa denna kunskap för att styra växternas tillväxt och avmognad..
Känna till bevattningen och dräneringens betydelse för växternas tillväxt och avmognad.
Kunna läsa en planteringsritning
Känna till hur de fysiologiska processerna påverkas vid beskärning.

6.4.3 Naturmark

Kunna utföra lättare gallrings- och trädfällningsarbeten i tätortsnära naturmark.
Känna till olika växtbiotopers krav på miljön och växtbiotoperas inverkan på faunan.

6.5 Markbeläggningar

6.5.1 Asfalt, marksten, plattor, natursten, tegel och grus

Kunna utföra och förstå metod och teknik för renhållning, snö och halkbekämpning samt ogräsbekämpning av markbelagda ytor
Kunna utföra enklare reparationsarbete på markbeläggningar.
Kunna utföra och redogöra för hur man justerar brunnar i markbelagda ytor.
Känna till regler för kemisk bekämpning.
Känna till dimensioneringskrav beroende på trafikbelastning.
Känna till anläggningsteknik.
Känna till olika beläggningmaterials egenskaper.
Känna till metoder att lösa stabilitet i kantzoner och detaljlösningar runt t.ex. brunnar
Känna till de maskiner och annan utrustning som behövs för skötseln av en bollplan.

6.5.2 Trappor, murar och kantstöd

Kunna utföra och förstå metoder för renhållning, snö och halkbekämpning, samt ogräsbekämpning i trappor och i anslutning till kantstöd och murar.

6.6 Fast utrustning

6.6.1 Inhägnader och inpasseringsanordningar, staket, plank, spaljéer, grindar och bommar

Kunna utföra enklare reparations och underhållsarbeten.
Känna till de vanligaste produkterna och konstruktionerna av inhägnader och inpasseringsanordningar.

6.6.2 Lek-, park- och idrottsutrustning

Kunna utföra och förstå rutinmässig visuell kontroll och funktionskontroll i enlighet med de krav som leksäkerhetsstandarden SS EN 1176-7 ställer på skötselpersonal.

Kunna hitta information i säkerhetsstandarden 1176-77 och kunna läsa ett besiktningssprotokoll.

Kunna utföra enklare reparations- och underhållsarbeten.

Kunna sköta och skilja på sanddytor som fungerar som fallunderlag och på sanddytor för sandlådor.

Känna till säkerhetsstandarden SS EN 1176 och 1177 och dess funktion som underlag för att följa de lagkrav enligt Plan och Bygglagen som vilar på mark och fastighetsägare.

Känna till skötsel- och underhållskrav på park- och idrottsutrustningar och var man hittar dessa krav.

6.6.3 Utrustning för bilparkering, vattenbassänger och diverse fast och lös utrustning.

Känna till att de olika produkterna har krav på säkerhets-, skötsel- och underhållsåtgärder, samt var man hittar dessa krav

6.7 Maskiner

6.7.1 Åkbara maskiner

Kunna utföra daglig service, välja rätt drivmedel och framföra en åkbar gräsklippare eller redskapsbärare på ett betryggande sätt för förare, omgivning, vegetationsytor och markbeläggningar.

Förstå säkerhetskraven för framförande av maskinen.

Känna till de vanligaste servicepunkterna.

Känna till de olika motorkonstruktionernas grundläggande funktion.

Känna till de vanligaste kraftöverföringssystemens grundläggande funktion.

6.7.2 Handhållna maskiner

Kunna utföra daglig service samt handha de vanligaste motordrivna maskinerna som kan framföras utan specialcertifikat på ett betryggande sätt för förare, omgivning och vegetationsytor.

Förstå säkerhetskraven för handhavande av maskinen.

Känna till de vanligaste servicepunkterna.

Känna till de olika motorkonstruktionernas grundläggande funktion.

Känna till de vanligaste kraftöverföringssystemens grundläggande funktion.